

Csabai László

# A Da Vinci-köd

*(Novellák, átiratok, továbbgondolások)*

MAGVETŐ



MAGVETŐ  
BUDAPEST, 2026

MAGVETŐ

© Csabai László, 2026

Münnich-Hausen Ferenc elvtárs kalandjai,  
ahogy 1964. november hetedikén előadta  
a Nyárligeti Kötöttárugyár Szamuely Tibor  
KISZ alapszervezetének ifjúsági klubjában  
(Gottfried August Bürger és Münnich Ferenc  
nyomán)

Kedves elvtársak! Magukra nézek, és önmagamát látom, a fiatal Münnich-Hausent, akinek ezer akadályt kell legyőznie, hogy megvalósíthassa önmagát, hogy az emberiségnek szolgálhasson. Önök munkások. Én is munkáscsaládba születtem. Apám falusi kovács volt. Patkolta a lovakat, reparálta az ekéket, boronákat. A szegényeknek ingyen vagy hozomra dolgozott. Az uraságtól pénzt kért. De az fukar volt, egy kupica pálinkával akarta megvesztegetni.

Én értelem és kulturáltság szempontjából kiemelkedtem társaim közül. Ateista verseket írtam, amiért kicsaptak a nyárligeti evangélikus gimnáziumból, ahová szüleim nem kis anyagi áldozatot vállalva írtattak be. Az indok az volt, hogy belerúgtam a tornatanáromba. Belerúgtam, persze, mert nyakon vágott. Korábban a Kállay-uradalomban volt jószágigazgató, megszokta az alája rendelték egzecíroztatását. Nyárligetről Kassára kerültem, egy állami gimnáziumba. Az érettségiig megúsztam összezördülés nélkül. A bankettre cigánybandát rendeltem. Már húzták a rajkók a Rákóczi-nótát, amikor egy rózsafüzérrel csapkodó templomi boszorka rontott be. Azt történt, hogy Colbrie püspök épp akkorra rendelte el az úrnapi körmenetet, hogy ne tudjunk mulatni! A boszorkányt néhány nyaklevessel elzavartam, de ezért az ügyész vallásghalázzal vádolt meg. Jelentkeztem

népfölkelőnek, csak így kerülhettem el a börtönt. A kiképzés nem volt megerőltető, csakhogy kitört a háború.

### *Galícia*

Két hadsereg volt. A Honvédség, melyet a magyar dzsentrizistek uraltak. És a császári-királyi, amit a nép „közönsnek” vagy „káundkásnak” hívott. Ide soroztak be.

Ebben a tíz nemzet által alkotott furcsa hadseregben, mint ahogy az egész Osztrák–Magyar Monarchiában, mindenki utált mindenkit. Az osztrákok utálták a cseheket, mert el akartak szakadni a birodalomtól, de őket tették meg altisztnak, mert az osztrákoknak derogált a gyakorlótéri, harctéri, lövészárokbeli nyűglődés. Csinálja csak a cseh! A csehek a mérgüket a magyar bakákon töltötték ki. A magyarok pedig az összes többi nemzetiségen. Ó, de messze voltunk még ekkor a mindenre megoldást nyújtó lenini nemzetiségi politikától!

A magyar bakák, ha épp nem a szlovákokat vagy a románokat csuklóztatták, harcoltak és hullottak, mint a legyek. De csak akkor lázadtak, ha kevés volt a szalonna, vagy roham előtt elmaradt a pálinkaosztás. Az elnyomók szesszel butítják a népet, de mégsem jutott elég a katonáknak, mert a tisztek hordószámra adták el a kisüstit a felvidéki kocsmárosoknak, akik aztán jó pénzért mérték ki nekünk. Egyszer pálinkabeszerző útra indultam. Hosticzki Feri kísért el, meg Darázs, a kutya, akit patkányfogónak és aknakiszagolónak tartottunk. Most lámpást akasztottam a hátára, így jól láttuk, merre halad. Megjártuk a falvacska kocsmáját, és már jöttünk visszafelé, amikor egy járőr megállított minket. Erdélyi móc legény volt, természetes, hogy ki akarta

rajtunk tölteni a mérgét. Vitt az őrparancsnokhoz. Az meg egy vajdasági szerb! Hú, mi lesz ebből? Hadbíróság. Kivégzés. A szerb már írja a jegyzőkönyvet a harctér önkényes elhagyásáról.

– Hány embernek vittek ti pálinka!?! – förmedt ránk.

– Mi? – tettettem a csodálkozót. – Hogy mernénk engedély nélkül? A pálinka a kutyának kell, hogy legyen bátorsága az aknák közelébe menni.

– Te hazudol nekem! Piszkos madzsar!

– Akkor szagoljon bele a kutya pofájába!

A szerb lehajol, és majd hanyatt vágódik a pálinkabúztól, Daráznak ugyanis egy karéj pálinkás kenyeret adtam nem sokkal előbb. Elengedett minket az őrparancsnok. Igaz, a pálinkát elszajrézta. Darázs mellett még Betyár, a nóniusz csődör nőtt a szívemhez. Előléptettek ezredfutárrá, ezért kaptam. Betyárról lepattant a kartács. Ha tüzeltek ránk, a nyeregből mélyen oldalra hajoltam. Védett engem Betyár. De egyszer megjárta. A dandárparancsnokságra tartottam, amikor három géppuska kezdte ontani ránk a golyókat. Betyár lobogó sörénnyel száguldott. Mikor kikerültünk a katalanból, első dolgom volt, hogy a vályúba vizet húzzak neki. Hát ahogy iszik, csobogást hallok. Hátrafordulok. Láss csudát, a víz, amit lenyel a ló, ki is jön belőle. Mert hiányzik a nóniusz hátsó fele, a két hátsó lábbal. A nagy rohanásban elhagyta. Szerencsére egy idő után beérkezett. Úgyhogy a hőszág végre csillapíthatta szomját.

### *Karácsony*

Az első világháborút az urak és a papok robbantották ki, hogy a munkások és a parasztok egymást öljék, ne az

elnyomóikat. A burzsoá-feudális heccelés ment a fronton is. A papok az uralkodó iránti hűségéről és az istentelen ellenségről prédikáltak. Ha valaki megkérdezte volna, hogy akkor már nem érvényes a Tízparancsolatból a „Ne ölj!”?, arra is megfeleltek volna. Az osztályérdekeik szerint.

Az orosz pópák meg az orosz hadfiaknak óbégattak. Még hangosabban.

Minket azzal is hitegettek a papok, hogy hamarosan eljön a béke. És december 24-én mintha tényleg megtörtént volna a csoda. Karácsonyi énekeket zengett mindkét hadsereg, és fehér zászlós orosz küldöttség érkezett hozzánk. Kalácsot és dohányt hoztak. Erre vagy tízen mi is átlátogattunk hozzájuk. Kolbásszal, fehér kenyérrrel. Megöleltek minket, még könnyeztek is. Úgy döntöttünk, ott maradunk. Így lettünk hadifoglyok.

### *Vagonban*

Lyukas sátrakban vacogtunk, míg összejött egy hadifogolytranszport. A trévre elkülönítve raktak föl minket. A párnás vagonokban az osztrák és a magyar tiszteknek reggelente teát szolgáltak fel. Igaz, a teában nem volt sem cukor, sem teafű. S mivel a tiszti vonatgarnizont az oroszok naponta ki is takarították, tetű sem jutott nekik. Nekünk a marhavagonokban jutott bőven. Az lett az egyetlen eleségünk. Gyűjtöttük a tetveket, hogy a sok kiadjon legalább egy körömyi kis húst. A tisztek, jobb híján, egymást kezdték enni. Hol egy fület, hogy egy orrot metszettek le valakiről. Nem is hordták már fenn az orrukat! Nevettük őket.

## *A szibériai tajgában*

A hadifogolytábor magunk építettük föl a Bajkál partján. Rohammunkával, nehogy megfagyjunk. Sapkát varrtunk a cári katonáknak, de nekünk nem jutott fejedő. Az élelmezésünkkel sem sokat törődtek, néha bedobtak egy zsák muharkölest. Ha elfogyott, mehettünk a Bajkálhoz horgászni. Igen ám, de januártól májusig a Bajkál be van fagyva. Akkor adtak egy puskát, hogy lőjünk magunknak rénszarvast, jávorszarvast vagy tarbagánt. A tarbagán a mormota. A húsa jó. Csak kevés. Mi nem ettük egymást, mint a tisztek az úton. Vagyis azokat megettük, akiket elvitt az éhezés vagy a tífusz, de élő emberekből nem nyesegettünk. Újságpapírt tömtünk meg szalmával, azt szívtuk. Este kártyáztunk, daloltunk. Hegedűt nem tudtunk keríteni, de egy tangóharmonikás muzsikot igen. Hamar beletanult a magyar muzsikába. Művész is akadt köztünk: egy fejlett osztályöntudattal rendelkező hentes-költő.

### *Tisztek szórakozása*

A tisztekkel kivételeztek. Kaptak szívni krumplilevelet. A kása mellé meg olajos főtt krumplit. Az urak nem nótáztak, ők drámai színpadot hoztak létre. A *Rómeó és Júliát* adták elő. A női szerepeket is férfiak játszották, beöltöztek szoknyába, kendőbe, és kifestették magukat. A darabnak akkora sikere lett, hogy estéről estére újra eljátszották. A nő ruhás férfiak napközben sem váltak meg öltözéküktől. És akadt érzelmes férfikíséretük is. A barakkok mögötti zugban ölelkező, andalgó párok jelentek meg. Egy százados-hadnagy párocska eljutott az eljegyzésig, majd az esküvőig.

Persze pravoszláv pópa nem adhatta össze őket, hisz mindketten reformátusok voltak. Lakodalmat viszont ültek. Hagymát utalt ki nekik a lágerkincstár.

MAGVETŐ

MAGVETŐ  
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.  
[www.magveto.hu](http://www.magveto.hu)  
[www.facebook.com/magveto](http://www.facebook.com/magveto)  
[magveto.kiado@lira.hu](mailto:magveto.kiado@lira.hu)  
Felelős kiadó Dávid Anna

Nyomta és kötötte a Generál Nyomda Kft., 2026-ban  
6728 Szeged, Kollégiumi út 11/H  
[www.generalnyomda.hu](http://www.generalnyomda.hu)

Felelős szerkesztő Dávid Anna  
Kézirat-előkészítő Tomka Eszter  
Korrektor Hradeczky Moni  
A borítót Gerhes Gábor,  
a kötetet Pintér József tervezte  
Műszaki vezető Takács Klári  
Kiadványszám 9482  
ISBN 978-963-14-4714-9